

«El meu avi», un cant popular a la identitat

El meu avi, d'Ortega Monasterio, és l'havanera més coneguda i la que més vegades ha estat versionada

PURI ABARCA > TEXT

Era l'any 1968 quan, inspirant-se en els soldats morts durant l'última guerra per la independència de Cuba (1895-1998), Josep Lluís Ortega Monasterio (Cantàbria, 1918 - Barcelona, 2004) va compondre l'havanera *El meu avi*. La lletra explica una història de batalles al mar de les Antilles, on el vaixell «protagonista», el *Català*, hauria estat enfonsat, amb «el timoner, el nostramo i catorze mariners» de Calella de Palafrugell a dins. La història és inventada, tot i que des de l'entorn d'Ortega Monasterio sempre s'ha donat per cert que està basada en un cas real que li havia explicat el seu avi, un coronel retirat. Es tractava del cas del capità Manuel Deschamps Martínez (nascut a la Corunya, descendent de catalans i mort a Canet de Mar), que va comandar el vapor *Montserrat*, carregat de material bèl·lic i de tropes, destinat a trencar el bloqueig de la marina de guerra nord-americana a Cuba. Aquest vaixell, però, no va ser enfonsat, sinó que va tornar a la península. Tampoc consta que la naviliera propietària del vaixell en tingués cap altre anomenat *Català*. Entre els estudiosos de l'havanera, la història té defensors i detractors. Aquests últims consideren que no hi ha ni un gram de veritat en la lletra escrita per Ortega Monasterio, malgrat que no desmereixen el valor simbòlic i musical de la peça.

Segui com sigui, *El meu avi* s'ha convertit, des que el grup Cavall Bernat la va estrenar durant la Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell de 1972, en una peça popular de referència d'aquest gènere i també, atesa l'època de l'estrena

>> Ortega Monasterio (Santoña, Cantàbria, 1918 - Barcelona, 2004).

>> El vapor Montserrat.

—a les acaballes del franquisme—, en un símbol d'identitat i una mena d'himne patriòtic, per allò que solien cantar els mariners protagonistes: «Visca Catalunya! Visca el Català!»

És, ara com ara, l'havanera més versionada i adaptada. L'any 1989, per exemple, adaptada per a coral, va formar part de la banda sonora de la pel·lícula *Pasión de Hombre*, de José Antonio de la Loma. El 1992 va ser versionada com a rumba catalana pel grup Los Manolos i cantada durant la cerimònia de clausura dels Jocs Olímpics de Barcelona d'aquell any. Per si això fos poc, el 2012, el grup tarragoní d'*ska* Xeic! també va adaptar *El meu avi* i el va incloure en el seu disc *Batecs*. És, de lluny, l'havanera més coneguda entre el públic, com ho demostra una votació popular organitzada el 2016 per la revista *Enderrock* a les xarxes socials, a partir d'una selecció de vint-i-cinc cançons.

La majoria dels grups d'havaneres interpreten aquesta peça en les cantades —sovint, més a petició popular, perquè, en ser tan coneguda, el públic la coreja de manera enèrgica— i moltes corals la inclouen en els seus repertoris. Conjuntament amb *La bella Lola*, és de quasi obligada interpretació al final de la multitudinària Cantada d'Havaneres de Calella de Palafrugell.

Puri Abarca és periodista.